

היועץ המשפטי לממשלה  
משרד הרווחה – לשכת היועץ המשפטי

המבקש

נגד

1. **יפית סויסה (ת.ז. 039960935)**

באמצעות ב"כ עוה"ד יותם טולוב ו/או שרון פרימור  
ו/או אביבית אהרונוב-ברקאי שמענם להמצאת כתבי בי-דין :  
בזכות, כנפי נשרים 3 ירושלים 9546406  
טלפון : 6521308 – 02 ; פקס : 6221283 – 02

2. סויסה מנחם (022632544)

3. אקים לאפורופסות-אפורופוס  
פנחס רוזן 69, הדר יוסף תל אביב  
טל : 03-57679, פקס : 03-6445068

המשיבים

סיכומים מטעם המשיבה – יפית סויסה

בהמשך להחלטת כבוד בית המשפט הנכבד מיום 24.12.15 מתכבדת המשיבה יפית סויסה (להלן :  
"המשיבה") להגיש סיכומיה כדלקמן :

1. עמדת המשיבה היא כי היא אינה זקוקה לאפורופוס אלא לתמיכה ולליווי וכי על בית המשפט לבטל את מינוי האפורופסות של אקים אפורופסות.
2. עמדה זו שבה וצוינה בפני בא כוחה של המשיבה מספר רב של פעמים במפגשים הרבים שנערכו בין המשיבה לבין הח"מ בחודשים האחרונים.
3. יודגש, הסיבה המרכזית שהמשיבה מציינת להתנגדותה למינוי האפורופוס הוא התנגדות בעלה למינוי. מינוי של אפורופוס בכלל ושל אפורופוס חיצוני בפרט יוצרת מתח רב בתא המשפחתי. במקרה זה המינוי של אקים אפורופסות יצר מתחים שהדיהם ניכרו באולם בית המשפט. האפורופוס לא השכיל לפתח קשרי אמון עם מר סויסה וכפועל יוצא המשיבה נמצאת במתח הבלתי סביר שבין עמדת אקים אפורופסות והרווחה לבין רצון בעלה.
4. בהקשר זה נשמעה הטענה כי היות ומדובר בהתנגדות של בעלה למינוי ולא בהתנגדותה של המשיבה הרי שהבעיה אינה באפורופסות אלא בגישה של מר סויסה עצמו. נדמה כי טיעון זה מגלה חוסר הבנה וחוסר רגישות לייחודיות התא המשפחתי. בכל סיטואציה זוגית הרצון של כל אחד מבני הזוג משליך על רצון השני. אין דבר טבעי יותר מכך שהמשיבה מתנגדת

למינוי אפטרופוס בגלל הכעס הרב שיש לבעלה על המינוי. אין להפחית מערך התנגדותה זו ואין לראות בה תוצר של השפעה חיזונית. כל אחד מאיתנו מגבש את עמדותיו גם מתוך עמדת בני זוגו. אין דבר טבעי יותר מרצונה של המשיבה לחיות חיים שקטים ונטולי מתחים בין היתר באמצעות הפסקת מינוי האפטרופוס של אקים.

5. כאמור עמדת המשיבה היא מחד כי אין צורך במינוי אפטרופוס ומאידך כי יש צורך בתמיכה ובהגבלות מסוימות, כדלהלן:

א. עניינים האישיים (גוף) – ההחלטה למנות גורם חיזוני כאפטרופוס על הגוף הינה פגיעה של ממש בזכות של המשיבה לאוטונומיה, לחירות על גופה ולפרטיות. האפטרופוסות בהקשר זה היא כמעט חסרת תוכן. כפי שעולה מפרוטוקול בית המשפט, האפטרופוס כמעט ולא נוכח בחייה של המשיבה. כדברי עו"ם אקים זורון קגן (עמוד 10 לפרוטוקול הדיון מיום 24.12.15) האפטרופוס מגיע לביתה אחת לחודש או אחת לחודשיים. בפועל בעלה של המשיבה הוא שמלווה אותה ברוב המכריע של המקרים לביקורים אצל הרופא. בנוסף מקבלת המשיבה ליווי חלקי מאוד משירותי 'סביבה תומכת', שירות של הלשכה לשירותים חברתיים. המשיבה ודאי זקוקה לתמיכה, ייעוץ וליווי בכדי לנהל את ענייניה האישיים אך לשם כך היא אינה זקוקה לאפטרופוס אלא לליווי משמעותי יותר. כפי שיפורט בהמשך המענה לא צריך להיות הותרת האפטרופוסות על כנה אלא תגבור שעות הליווי שניתנים על ידי הרווחה.

ב. ענייני רכוש – אין חולק כי המשיבה אינה מסוגלת לנהל בכוחות עצמה את כספה. גם כאן האפטרופוסות כמעט חסרת ערך. בפועל כספה מנוהל על ידי בעלה שמקבל מדי חודש כ-3,000 ₪ מדי חודש מכספה כדי לשלם את חשבונותיהם השונים (עמ' 4 לתסקיר פקידת הסעד מיום 6.10.15). כלומר הבעל ולא האפטרופוס הוא משנהל את הכספים בשגרה. עם זאת היות וקיים חשש לניצול ולשימוש לא מושכל בכסף, יש לבחון הגבלות מידתיות במקום האפטרופוסות. בהקשר זה מוצע למנות למשיבה מקבל גמלה שינהל את כספי הביטוח הלאומי וכן להגביל את חשבון הבנק של המשיבה לבנק הדואר ללא האפשרות לנהל פנקס צ'קים וכרטיס אשראי. זהו פתרון מקובל בבתי משפט שנועד להבטיח חירות מינימלית של האדם תוך מתן מענה לחשש מפני נזק.

6. **הכרה בזכות לכשרות משפטית ולחירות** – ביסוד הדיון בתיק זה עומדת שאלת זכותה של המשיבה לחירות ולכשרות משפטית. למשיבה מונה אפטרופוס מעצם הגדרתה כאדם עם מוגבלות שכלית; האפטרופוס שמונה הנו חיזוני ובניגוד לרצונה; האפטרופוס בפועל מתערב בתא המשפחתי ונתפס על ידי המשיבה ובן זוגה כהתערבות בוטה באינטימיות הזוגית; ולבסוף האפטרופוס שולל מהמשיבה זכויות בסיסיות על חייה – הזכות לפרטיות שמופרת כאשר כל המידע הרפואי בעניינה מנוהל על ידי אדם זר, הזכות לחירות להחליט החלטות בסיסיות ביותר כגון האם ללכת למרכז היום או לצאת לעבוד בגן ילדים וכן הזכות לאוטונומיה של התא המשפחתי.

בהקשר זה ראוי להזכיר שורה של פסקי דין שהכירו בזכותו של כל אדם לכשרות משפטית ובחובה של החברה לצמצם את השימוש באפטרופוסות ולבחון חלופות מידתיות יותר. כבר בשנת 1995 קבע בית המשפט העליון כי:

חוק הכשרות המשפטית מצוי על קו התפר העדין בין זכותו של אדם לחרות, לכבוד, לאוטונומיה ולקנין, לבין כוחה ואף חובתה של המדינה להבטיח שאדם שאינו יכול לדאוג לענייניו יקבל הגנה בדמות אפטרופוס...בהפעלת כח זה יש להימנע מדאגת יתר תוך הפגנת פטרנאליזם מגוון שיש בו משום כפיה המצמצמת את חרותו של האדם ופוגעת בכבודו. (בע"א 1233/94 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 17.12.1995). להתבטאות נוספת באותה הרוח: ע"א 4377/04 גל גורן הולצברג נ' אביבה מירז, סב (2) 661, פס' 16 לפסק דינה של השופטת ארבל (2007)).

**לאחרונה מספר פסקי דין הכירו בתמיכה בקבלת החלטות כחלופה לאפטרופוסות** (כך למשל בא"פ (חיפה) 50389-02-13; א"פ (חיפה) 43640-01-15; א"פ (קריות) 51985-05-15).

בין היתר נסמכים פסקי הדין על כך שסעיף 33א(4) קובע כי ניתן למנות אפטרופוס על אדם רק אם אין מי שמוסמך ומוכן לדאוג לענייניו במקומו. בהקשר הזה הדגיש בית המשפט באחד המקרים:

טרם יחליט בית המשפט על מינוי אפטרופוס עליו לבחון האם אין דרך אחרת אשר יכולה לקיים את מטרת ההגנה על נכסי החסוי ללא מינוי זה. באם תמצא הדרך, אזי על בית המשפט להימנע, ככל הניתן, ממינוי אפטרופוס. זאת ועוד, אף אם מצא לנכון בית המשפט כי יש לפעול למינוי אפטרופוס, אזי עליו לבחון האם ניתן למנות דווקא אדם הקרוב לחסוי ולא אדם או גוף הזר לו, שהוא אנונימי לגביו ואין מעוניין להיות כפוף לו (ע"מ (ירושלים) 815/05 פלונית נ' היועמ"ש, פסקה 6 לפסק הדין)

7. לאור המגמה בפסיקה להימנע ממינוי אפטרופוס חיצוני כשניתן למנות אפטרופוס המוכר לאדם ולהימנע ממינוי אפטרופוס כאשר ניתן להסתפק בחלופות מגבילות פחות, הרי שהמענה בתיק זה אינו המשך מינוי אקים אפטרופוסות כי אם הגדרת תכנית ליווי ותמיכה כדלהלן:

א. **הגברת תכנית הליווי האישי** – בית המשפט נתן דעתו בדיון לשאלת הליווי הפסיכולוגי. אנו סבורים כי בכדי להחליט מהם המענים הכי נכונים במקרה זה יש בראש ובראשונה לתגבר את מעטפת הליווי שהמשיבה מקבלת. בטירת הכרמל פועלת תכנית בשם 'דיוור נתמך' אשר מספקת מעטפת אינטנסיבית יותר משירות 'סביבה תומכת' הניתן לה כעת. ראוי כי בית המשפט יורה על בחינת תגבור השעות ומעבר לתכנית אינטנסיבית יותר.

ב. **מינוי מקבל גמלה** – היות ומרבית כספה של החסויה מגיע לה מקצבה של ביטוח לאומי יש להורות על מינוי מקבל גמלה אשר ינהל את הוראות הקבע בחשבון ואת העברת הכספים למשיבה. אין התנגדות כי מקבל הגמלה יהיה אקים אפטרופוסות.

ג. **הגבלת פעילות בחשבון בנק** – יש לקבוע כי המשיבה תוכל לפתוח חשבון בנק רק בבנק הדואר וללא כרטיסי אשראי ופנקסי צ'קים וזאת כדי לתת מעטפת הגנה מבלי לשלול ממנה את כל חירותה.

ד. **ביטול האפטרופסות של אקים אפטרופסות** – הרצון הטוב והכוונות הטובות של אקים אפטרופסות אינם עומדים כאן למבחן כי אם טובתה של המשיבה. הקשר בין אקים אפטרופסות לבין בני הזוג סויסה לא צלח ויש להכיר בכך ולהורות על ביטול האפטרופסות לאור ההתנגדות העיקשת להמשך המינוי.

ה. בחינה תקופתית – מומלץ כי תינתן לבני הזוג הזדמנות להוכיח את הצלחת תכנית זו ולבחון אותה מחדש בחלוף שנה או קודם לכך אם יתברר כי יש צורך בהתערבות מיידית.

לסיכום, עמדה זו של המשיבה, המנוגדת לעמדת הרווחה ולעמדת פקידת הסעד, מובאת בפני בית המשפט לאחר מאמצים להגיע להסכמה שלא עלו יפה. בשל כך נדרשת הכרעת בית המשפט. בית המשפט מתבקש לקבל החלטה שחורגת מהמלצת אנשי המקצוע ואשר נותנת משקל מכריע לרצון של המשיבה. בכך אין הכוונה לפטור את הרווחה ממעורבותו ואחריותו לספק שירותי רווחה מיטביים. אולם הענקת משקל מכריע לרצון בני הזוג כמוהו כאמירה כי חובת המדינה לספק רווחה, שיקום והגנה לאוכלוסייה מוחלשת לא צריכה לבוא על דרך של שלילת חירות, רצון ואוטונומיה.

מן הדין ומן הצדק להיעתר למבוקש בסיכומים אלה.

  
יותם טולוב, עו"ד  
ב"כ המשיבה

היום: 31 לינואר 2016